

УДК 332.13:338.32

Тимошенко М. М.
кандидат економічних наук, доцент, директор
Житомирського агротехнічного коледжу

Tymoschenko M. M.
PhD of Economics, Director
Zhytomyr Agrotechnical College

ЕВОЛЮЦІЯ НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНИХ ПОГЛЯДІВ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА

Анотація. У статті розкрито науково-теоретичні аспекти, які відображають розвиток українського села: від соціально-економічного забезпечення до сучасного концепту інклюзивної економіки. Здійснено аналіз наявних та доведено доцільність створення нових концептуальних основ розвитку сільських територій. Обґрунтовано необхідність розроблення інструментів дієвого організаційно-економічного механізму реалізації стратегії сільського розвитку в контексті євроінтеграційної перспективи України.

Ключові слова: сільські території, еволюційний підхід, соціально-економічний розвиток, євроінтеграція, інклюзивна економіка.

Вступ та постановка проблеми. Для здійснення економічних реформ, спрямованих на інтеграцію аграрного сектору України у світову економіку, необхідне дотримання головних принципів і механізмів, домінуючих в світовій економічній спільноті. Стратегічною метою соціально-економічної політики на селі є досягнення сталого розвитку сільських територій, який не лише сприятиме забезпеченню належного рівня продовольчої безпеки країни, але й дасть змогу підвищити рівень життя населення у сприятливому навколишньому природному середовищі. Водночас наявність дестабілізуючих чинників (невдалі трансформаційні перетворення, розбалансованість економіки, світова економічна криза, екологічна катастрофа та ін.) справляють негативний вплив на розвиток українських сіл, погіршується соціально-демографічна ситуація та знижується якість життя сільського населення. Вважаємо, що нині ця наукова проблема потребує ґрунтовного аналізу, передусім дослідження еволюційних підходів та поглядів вітчизняних і зарубіжних науковців і практиків на сучасний стан та перспективи сільського розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження розвитку сільських територій зробили такі відомі вітчизняні вчені, як О.М. Бородіна [15], П.І. Гайдучий [3], Ю.Е. Губені [4], В.С. Дієсперов [5], Т.О. Зінчук [6], А.В. Ключник [7], М.Ф. Кропивко [8], А.В. Лісовий [9], О.М. Онищенко [10], О.Л. Попова [12], П.Т. Саблук [14], В.В. Юрчишин [10, 17] та ін. Проте для розроблення та обґрунтування дієвого організаційно-еко-

номічного механізму реалізації стратегії розвитку сільських територій в Україні доцільно детально розглянути еволюцію науково-теоретичних поглядів на розвиток села за останні 30 років. Адже, як справедливо зазначає А.В. Лісовий, село нині переживає системну кризу, основними проявами якої є: скорочення чисельності сільського населення; бідність (масштаби якої в селі значно більші, ніж у місті); нижчі порівняно з містом темпи розвитку сільської економіки (особливо прогресуюче відставання сільського господарства); скорочення мережі сільської соціальної інфраструктури; зменшення площі історично освоєних ландшафтів; низький рівень життя та високий рівень безробіття сільського населення [9, с. 143]. Досліджуючи проблеми регулювання розвитку сільської місцевості, Ф.А. Важинський відмічає, що соціально-економічний розвиток села визначається як процес змін, спрямованих на підвищення рівня розвитку економічної і соціальної сфер сільських регіонів, з мінімальними втратами для природного середовища і найбільшим рівнем задоволення потреб сільського населення та інтересів держави [2, с. 152]. Все вищезазначене зумовлює необхідність подальших досліджень у цьому напрямі.

Метою статті є розкриття науково-теоретичних аспектів, які відображають розвиток українського села: від соціально-економічного забезпечення до сучасної моделі сільської економіки, побудованої на засадах інклюзивності.

Результати дослідження. Еволюція поглядів на соціальний розвиток села пройшла певний шлях від науко-

во-методичного обґрунтування та розроблення напрямів подолання соціально-економічних диспропорцій за часів колективізованого сільського господарства до орієнтації на комплексний розвиток сільських територій за умови домінування аграрного виробництва (агроцентризм). Наступним кроком у дослідженні розвитку села стала концепція людиноцентризму, що передбачає синергетичну взаємодію економічних, соціальних та екологічних чинників з орієнтацією на пріоритет людського капіталу і на цій основі підвищення життєвого рівня селян. Така система науково-теоретичних поглядів отримала назву «концепція сільського розвитку», яка побудована на засадах сталості, тобто лише у разі гармонізації трьох складників «соціальна сфера ↔ екологія ↔ економіка» буде забезпечено добробут теперішніх і майбутніх поколінь сільських жителів. У зв'язку з євроінтеграційними перспективами розвитку аграрного сектору економіки України, активізацією соціальних пріоритетів та посиленням багатофункціональної ролі сільських територій нинішній етап сільського розвитку побудований на засадах інклюзивності (рис. 1).

Доцільним вбачається зосередитися на аналізі наявних та створенні нових концептуальних основ, необхідних для розроблення інструментів організаційно-економічного механізму реалізації стратегії сільського розвитку в контексті євроінтеграційної перспективи України. Відомо, що навіть за радянських часів соціально-економічний розвиток села був одним із ключових пріоритетів досліджень в аграрній економіці. Дослідженню проблем та умов соціального забезпечення розвитку сільських територій приділяли увагу відомі вчені економісти-аграрники того часу: І.І. Лукінов, Л.О. Шепетько, О.А. Богуцький, М.Х. Вдовиченко, Г.І. Купалова, М.К. Орлатий, К.І. Якуба та інші. Вищезазвані представники наукового напрямку розглядали соціальний розвиток села як складник компенсації державою дискримінації селянства за часів тоталітарного минулого та ліквідації соціально-економічних диспропорцій, що виникли на цій основі. Реалізація завдань забезпечення соціально-економічних умов проживання сільського населення залежала винятково від виділення державних коштів та ініціатив колективних сільськогосподарських підприємств, спрямованих переважно на за-

доволення потреб своїх працівників. Тому, як відомо, за роки радянського періоду суспільство було зорієнтоване на те, що всі соціальні питання на селі вирішувались за рахунок сільськогосподарських підприємств, а державна підтримка аграрного виробництва помилково ототожнювалась із підтримкою села.

Слід зазначити, що ще у 1990 р. був прийнятий Закон України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві України», в якому пріоритетність соціально-економічного розвитку села об'єктивно впливає з винятковою значущістю та незамінністю вироблюваної продукції сільського господарства у життєдіяльності людини і суспільства, з потреби відродження селянства як господаря землі, носія моралі та національної культури. А високий рівень соціально-економічного розвитку села є основною умовою продовольчого та сировинного забезпечення республіки, її економічної незалежності [13]. За цим Законом 1% ВВП держави мав спрямовуватися на виконання соціальних програм на селі. Проте основні положення цього нормативно-правового акта носили декларативний характер та залишилися нереалізованими. Упродовж 90-х років ХХ ст. відбулися політико-правові, організаційно-економічні і, як наслідок, соціальні зміни в житті українського селянства. Зміна форм власності на землю, основний та оборотний капітал, інші трансформаційні процеси зумовили розмежування відносин власності, господарювання і соціально-трудова відносин. Це привело до певних змін соціально-економічної сутності та значення сільськогосподарського виробництва у розвитку сільських територій. З одного боку, це забезпечило передумови для підвищення економічної ефективності функціонування агропродовольчої сфери, а з іншого – створило низку серйозних деформацій у соціально-економічному розвитку сільських територій.

Досліджено, що аграрні реформи, які відбувалися в Україні з початку 90-х років, не викликали очікуваних позитивних змін у соціально-економічній ситуації на селі, не сприяли підвищенню рівня доходів сільських товаровиробників, здійснювалися без активної участі та ініціативи сільських громад, що загалом привело до зниження добробуту сільського населення. На думку В.В. Юрчишина, «най-

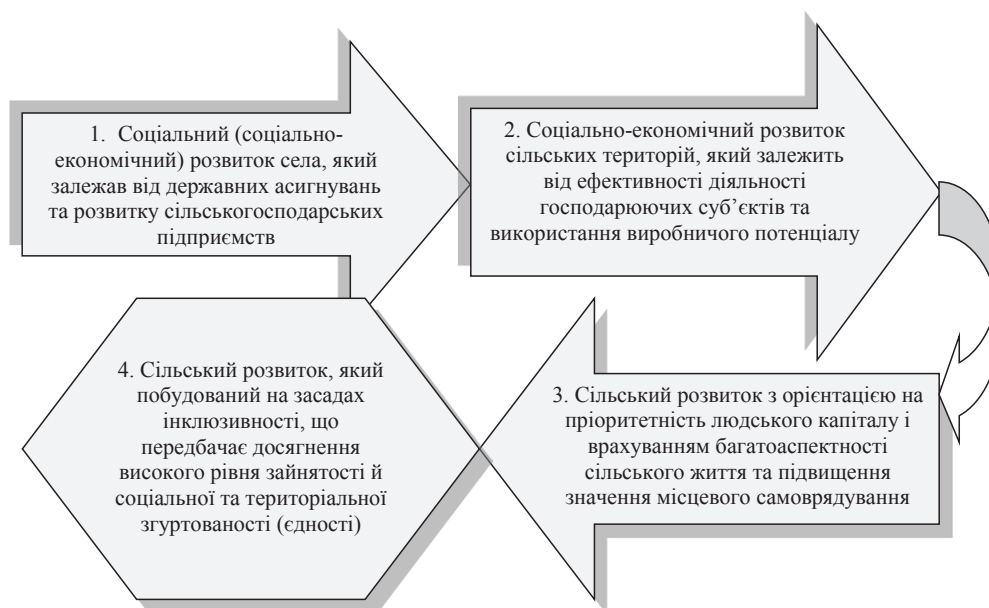

Рис. 1. Еволюція науково-теоретичних поглядів на розвиток села

Джерело: розробка автора

жахливішими стали не економічні, а саме соціальні втрати сільської місцевості» [17]. Про необхідність соціально-економічного розвитку сільських територій вказували у своїх наукових працях П.Т. Саблук, П.І. Гайдуцький, А.С. Малиновський, С.І. Мельник, М.Ф. Кропивко, В.П. Рябоконт, О.Г. Булавка, М.Й. Малік та інші. У колі їхніх наукових інтересів був широкий спектр соціально-економічних проблем, що пов'язані з процесами ринкової трансформації аграрного сектору. Авторами було поставлено за мету доведення необхідності врахування потреб усіх мешканців сільської місцевості із зміщенням акценту із галузевого на територіальний розвиток. Предметом досліджень науковців стала сільська поселенська мережа, поєднання виробничо-ресурсного потенціалу та людського капіталу, ефективність сільськогосподарської та інших видів діяльності, але за збереження домінування аграрного виробництва.

Помилковою стала поширена практика ототожнення розвитку сільських територій та аграрної політики, результатом чого стало акцентування уваги у соціально-економічному розвитку сільських регіонів на сільському господарстві та ігнорування інших видів економічної активності (сільський туризм, розвиток сфери послуг, побутового обслуговування тощо). У дискусіях про співвідношення заходів щодо розвитку сільських територій та аграрної політики простежувалися дві лінії. Розвиток сільських територій, на погляд одних учених (П.Т. Саблук, О.М. Онищенко, В.В. Юрчишин, В.Я. Месель-Веселяк, Б.Я. Панасюк та ін.), є органічним складником аграрної політики, тоді як інші вчені (П.І. Гайдуцький, М.Ф. Кропивко, В.М. Трегобчук та ін.) розглядають розвиток сільських територій та аграрну політику як незалежні напрями державної політики. Так, П.Т. Саблук вважає, що функціонування кожного сільського населеного пункту, розбудова його інфраструктури і доходи його жителів мають забезпечуватися за рахунок оптимізації використання сільськогосподарських угідь, регулювання цін на агропродукцію, організації аграрного ринку, тобто за допомогою механізмів державної політики [14, с. 4–5].

О.М. Онищенко та В.В. Юрчишин також асоціюють розвиток сільських територій з аграрною політикою. На їхню думку, аграрний устрій можна розглядати з позицій відображення в ньому системного прояву суспільно-політичних і соціально-економічних відносин в аграрному секторі, які узгоджуються за стратегічним цільовим призначенням і формами прояву із суспільно-політичним устроєм [10]. П.І. Гайдуцький вважає, що нерозмежованість заходів підтримки сільського господарства та сільської території викривляє реальну картину підтримки аграрного сектору [3, с. 86]. Цю думку підтримує і М.Ф. Кропивко, стверджуючи, що галузеві та регіональні програми мають бути диференційованими, а розвиток сільських територій повинен бути прерогативою органів місцевого самоврядування [8].

У контексті цього дослідження варто зазначити, що всі напрями державної аграрної політики в межах своєї взаємодії мають давати синергетичний ефект, створюючи певне середовище розвитку, оскільки співпраця у сферах аграрного і сільського розвитку є надзвичайно важливою для вирішення ключових питань, пов'язаних із продовольчою безпекою, зменшенням рівня бідності та економічним розвитком. У процесі такої взаємодії варто чітко виокремити функції сільського і сільськогосподарського розвитку, а тому важливою є диференціація понять сільськогосподарського розвитку та розвитку сільських територій. Розвиток сільського господарства спрямований на забезпечення ефективного функціонування конкретної галузі агропродовольчого сектору. Сільськогосподарське

виробництво традиційно вважається основним видом економічної діяльності та джерелом формування матеріального добробуту селян. Проте, як справедливо зазначає А.В. Ключник, агровиробництво безсперечно пов'язане не лише з виробництвом продукції, але й із забезпеченням певного рівня якості життя. Ототожнення функцій сільськогосподарського та сільського розвитку стримує соціально-економічний розвиток сільських регіонів [7].

Відомий вчений Ю.Е. Губені схиляється до застосування західноєвропейської моделі розвитку сільських територій, що ґрунтується на можливостях багатофункціонального екологічного врівноваженого їхнього функціонування та передбачає диференціацію сільського та аграрного розвитку [4]. Тому стало цілком закономірним те, що з розвитком ринкових відносин і формуванням інститутів громадянського суспільства в Україні поступово прийшло розуміння необхідності розроблення концепції сільського розвитку. У контексті цього дослідження В.С. Дієсперов справедливо зазначає про те, що складна, багатопланова соціально-економічна проблематика українського села визначає нове формулювання як сільський розвиток. Цим візнається необхідність ув'язки питань аграрного сектору економіки і сільської поселенської мережі із загальнодержавними завданнями, тенденціями поступу суспільства [5, с. 3–4]. Член-кореспондент НАН України О.М. Бородіна пропонує вважати сільським розвитком «такий процес, за якого забезпечується гармонійний соціально-економічний прогрес сільської місцевості на основі самоорганізації сільських громад із максимально можливим використанням чинників ендогенного розвитку (місцевих активів) за їх поєднання із зовнішніми можливостями» [15, с. 21].

Значний внесок у розроблення теорії та практики сільського розвитку зробили такі вчені, як О.М. Бородіна, І.В. Прокопа, О.Л. Попова, Т.О. Зінчук, О.І. Павлов, В.В. Борщевський, В.К. Терещенко, М.І. Стегней та ін. У їхніх працях відображені ґрунтовні результати досліджень засад багатофункціонального розвитку села, сільських територій та сільського простору; принципів соціально-економічного управління сільським розвитком; стратегічних аспектів розвитку соціо-еколого-економічних аграрних систем, а також аналізується досвід розвитку сільських територій у зарубіжних країнах. Відправною точкою концепції сільського розвитку, як справедливо зауважує Я.П. Поліщук, є зростання якості життя на селі. На його думку, цей процес передбачає перегляд і кардинальне збільшення цілей соціально-економічного розвитку, відкриття нових перспектив і диверсифікацію джерел їх досягнення, альтернативний вибір для індивідів способу життя з урахуванням зростаючих культурно-освітніх, духовних та інших потреб сучасної людини. Але усе це має досягатися не завдяки, або не лише завдяки сільськогосподарському виробництву як домінуючому виду економічної діяльності [11, с. 121–122]. Тому на передній план висувуються аграрне підприємництво, сфера послуг та інформації, освіта і культура, рекреативний бізнес, в т. ч. зелений туризм, соціальна та транспортна інфраструктура, транскордонне співробітництво, природозахисна, екологічнобезпечна та ресурсовідновлювальна діяльність. У цьому ж контексті слухним є твердження Т.О. Зінчук, яка зазначає, що новою парадигмою сільського розвитку замість агроцентризму стає людиноцентризм, коли людина має сама сформувати навколо себе таке середовище, яке би забезпечувало якість її життя, а держава як суб'єкт управління повинна лише створювати для нього необхідні умови у вигляді суспільних благ [6, с. 9]. Вважаємо, що політика сільського розвитку є набагато ширшою порівняно з концепцією аграрного розвитку. І хоча в Україні

сільські території традиційно пов'язуються з агровиробництвом, розвинені країни характеризуються інтегрованим сільським розвитком, який відображає комплексні зв'язки і взаємодії складників сільської економіки (рис. 2).

Політика інтегрованого сільського розвитку змінила традиційний погляд на критичну важливість аграрного сектору – як результат, низка вчених (О.І. Павлов, В.Д. Заліско, М.П. Талавири, В.І. Ткачук, Н.В. Морозюк) вбачають сильнішу причину зумовленість саме у напрямі від сільського розвитку до аграрного сектору, а не навпаки. Понад це, на думку вчених, використання концепції інтегрованого сільського розвитку сприяє його інтеграції з параметрами національного розвитку, а також розширенню участі економічних систем сільських територій в економічному зростанні країни. Крім того, аграрна політика інтегрованого сільського розвитку також активізує потоки ресурсів і продукції між різними секторами.

Проведене дослідження свідчить про те, що розвинені країни спрямовують свої зусилля і ресурси на інтегрований сільський розвиток, який відображає комплексні зв'язки і взаємодії сільської економіки. Зокрема, комплексні заходи спеціальної політики сільського розвитку в ЄС (САП ЄС) застосовуються з 1972 р. Метою розвитку сільських територій в ЄС є підвищення рівня конкурентоспроможності сільських територій, створення для сільських мешканців високих стандартів життя, охорона навколишнього природного середовища. Протягом своєї еволюції САП ЄС поступово відходила від принципів, що базуються на територіальному поділі, переорієнтовуючись на підходи, пов'язані з територіальною координацією та компромісними рішеннями. Основні цілі аграрної політики ЄС були визначені в ст. 39 Римського договору [16, с. 189]:

- збільшення сільськогосподарського виробництва на основі запровадження досягнень науково-технічного прогресу;
- забезпечення раціонального розвитку сільського господарства й оптимального використання виробничих ресурсів, особливо трудових;

- забезпечення високого рівня життя населення, особливо зайнятого в сільському господарстві, за рахунок підвищення його доходів;

- стабілізація ринків; забезпечення стійкого продовольчого постачання населення за прийнятними цінами.

Варто зазначити, що нині для ЄС характерна ситуація, коли багатофункціональність сільського господарства привела до багатофункціональності сільської економіки. Метою регулювання сільського розвитку в ЄС є забезпечення збалансованості механізмів державного регулювання і ринкових важелів, що сприятиме створенню необхідних передумов для підвищення якості життя населення, ефективної зайнятості та покращення демографічної ситуації на основі стабільного та ефективного матеріального виробництва та розвитку сфери послуг. При цьому важливо, щоб система державного регулювання стимулювала збільшення обсягу надання суспільних благ у сільській місцевості, удосконалення інфраструктури соціальної сфери та підтримку регіонального економічного розвитку.

Європейський Союз несе відповідальність за стан розвитку територій та рівень життя населення усіх своїх країн, надаючи всім рівний доступ до консолідованої допомоги, в т.ч. щодо сільського розвитку. В ЄС запроваджена спеціальна міждержавна політика підтримки сільського розвитку, необхідність якої зумовлена нижчим рівнем доходів мешканців сільських територій, нерівним доступом до сучасних соціальних благ мешканцям сіл та міст, більшими витратами на життєзабезпечення, загостренням конкуренції в аграрному секторі тощо. З іншого боку, життя у сільській місцевості дає й певні переваги – економічні, соціальні, екологічні, естетичні та ін.

Відповідно до визначення Європейської комісії, політика сільського розвитку повинна супроводжувати та доповнювати політику підтримки ринку та доходів у межах САП ЄС та сприяти досягненню її завдань. Крім того, політика сільського розвитку повинна враховувати економічні

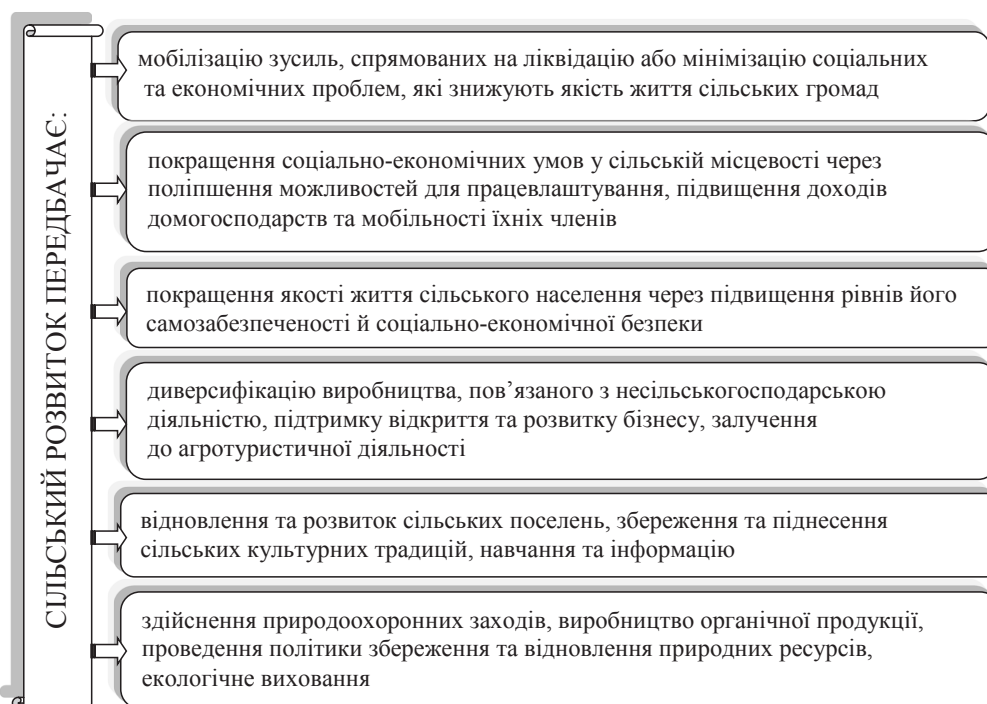

Рис. 2. Умови та стратегічні напрями сільського розвитку

Джерело: власна розробка

та соціальні завдання політики згуртування, об'єднуючи їх головні пріоритети на теренах сільських територій з метою забезпечення високого рівня їх конкурентоспроможності як середовища життєдіяльності та підтримки сталого розвитку [18]. Пріоритетність економічного розвитку сільських територій у країнах ЄС відображає той факт, що щорічно з бюджету виділяється понад 30 млрд. євро на структурні економічні перетворення для недостатньо розвинених регіонів, більшість із яких – це сільські території, що можна порівняти з витратами на аграрний сектор. Комісією ЄС визначені такі пріоритетні напрями спрямування допомоги сільським територіям: первинні сектори економіки – сільське, лісове та рибне господарство; малий та середній бізнес; туризм, охорона навколишнього природного середовища; освіта. Підтримкою охоплено 56 регіонів Європейського Союзу, що становить близько 5% від їх загальної кількості [1, с. 106]. Слід зазначити, що в межах ЄС у 2010 р. погоджено і з того часу впроваджується нова європейська стратегія «Європа 2020: стратегія розумного, сталого і всеосяжного зростання» (EUROPE 2020: European strategy for smart, sustainable and inclusive growth), а реформа САП ЄС на 2014–2020 рр. має забезпечити свій внесок у реалізацію європейської стратегії «Європа 2020». Вищевказана стратегія визначає три фактори зміцнення економіки:

- *розумне зростання* – розвиток економіки, що базується на знаннях та інноваціях;
- *сталий розвиток* – розвиток економіки, що базується на цілеспрямованому використанні ресурсів, екології й конкуренції;
- *інклюзивне (всеосяжне) зростання* – розбудова економіки з досягненням високого рівня зайнятості для забезпечення соціальної та територіальної згуртованості (єдності).

Оновлені пріоритети розвитку сільських територій замінені із чотирьох осей до шести (рис. 3).

У контексті цього дослідження варто зазначити, що теоретична сутність інклюзивного зростання полягає у [20]:

- скороченні розриву у рівні доходів і добробуті та забезпечення соціальних вигід у використанні та споживанні благ для прискореного економічного розвитку для усіх верств населення;

- створенні можливостей розвитку та працевлаштування за рахунок високих темпів економічного зростання на поступовій основі і забезпечення населення рівним доступом до соціальних гарантій;
- пріоритетному забезпеченні якісного покращення умов життя населення;
- концептуальному поєднанні макро- та мікроекономічних детермінант економічного зростання.

Тому варто підтримати О.Л. Попову, яка вважає, що для України, яка декларує свій євроінтеграційний вектор, важливо намагатися відповідати та діяти за визначеними в європейській спільноті «правилами гри», зокрема й у сфері аграрного і сільського розвитку [12]. І хоча як стратегія інтегрованого сільського розвитку, так і європейська модель сільського розвитку позитивно впливають як на аграрний сектор, так і сільський розвиток загалом, перша описує цільову ситуацію для сільського господарства розвинених країн (виправдовуючи таким чином державну підтримку аграрного сектору), тоді як остання спрямована на підвищення продуктивності і ступеня ринкової орієнтації сільського господарства, а також на покращення соціально-економічної ситуації в сільській місцевості країн, що розвиваються. Таким чином, європейська практика підтримки розвитку сільських територій свідчить, що ключовим питанням такого розвитку є не питання фінансування, а проблеми виявлення, підтримання і запровадження місцевих ініціатив. А реалізація напрямів розвитку сільських територій має здійснюватися на принципах спільного фінансування і партнерства.

Висновки. Узагальнення вищевказаного, свідчить про те, що трансформаційні перетворення, які відбувалися в Україні останні 30 років, справили значний вплив на розвиток українського села. Тому дієвий організаційно-економічний механізм реалізації стратегії сталого розвитку сільських територій має забезпечити: соціально-демографічну стабілізацію на селі; належний рівень економічно-виробничого розвитку; розвиток інститутів місцевого самоврядування; впровадження програм сталого сільського розвитку; інвестиційну привабливість сільської місцевості, а також формування такої соціальної інфраструктури села, яка би покращила умови праці і рівень життя на селі.

Рис. 3. Стратегічні напрями політики сільського розвитку ЄС у 2014–2020 рр.

Джерело: побудовано за даними [19]

Список використаних джерел:

1. Аграрний сектор України на шляху до євроінтеграції : монографія / авт. кол.: Бетлій М. та ін. ; за ред. О.М. Бородіної. Ужгород: ІВА, 2006. 496 с.
2. Важинський Ф.А. Суть і значення соціально-економічного розвитку сільських територій / Ф.А. Важинський, А.В. Колодійчук // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. Вип. 20.5. С. 152–157.
3. Гайдуцький П.І. Про основні засади реформування системи державної підтримки сільського господарства та сільської території / П.І. Гайдуцький // Соціально-економічні проблеми розвитку українського села і сільських територій: матеріали сьомих річних зборів Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників. К., 2005. С. 85–93.
4. Губені Ю.Е. Розвиток сільських територій : деякі аспекти європейської теорії і практики // Ю.Е. Губені // Економіка України. 2007. № 4. С. 60 – 65.
5. Дієсперов В.С. Сталій сільський розвиток : проблеми становлення : монографія / В.С. Дієсперов. К. : ННЦ ІАЕ, 2011. 216 с.
6. Зінчук Т.О. Трансформація агроцентризму в політику сільської економіки / Т.О. Зінчук // Вісник Житомирського національного агроекологічного університету. 2010. – № 2(27). Т. 2 (Економічні науки). С. 3–12.
7. Ключник А.В. Роль аграрних підприємств у розвитку сільських територій / А.В. Ключник, В.І. Ключник // Вісник аграрної науки Причорномор'я. Миколаїв, 2010. С. 142–148.
8. Кропивко М.Ф. Організація державного та самоврядного управління розвитком сільських територій / М.Ф. Кропивко // Соціально-економічні проблеми розвитку українського села і сільських територій: матеріали сьомих річних зборів Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників. К., 2005. С. 120–123.
9. Лісовий А.В. Сталій розвиток сільських територій : виникнення, сутність, принципи / А.В. Лісовий // Економіка АПК. 2007. № 4. С. 140–145.
10. Онищенко О.М. Концептуальні проблеми майбутнього українського села і селянства / О.М. Онищенко, В.В. Юрчишин // Соціально-економічні проблеми розвитку українського села і сільських територій: матеріали сьомих річних зборів Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників. К., 2005. С. 41–50.
11. Поліщук Я.П. Еволюція сільського розвитку в Україні: євроінтеграційний вимір / Я.П. Поліщук // Інноваційна економіка. 2014. № 3. С. 119–126.
12. Попова О.Л. Нові пріоритети Спільної аграрної політики ЄС на 2014–2020 роки: стратегічні орієнтири для розвитку агро-сфери України / О.Л. Попова // Економіка АПК. 2013. № 12. С. 89–96.
13. Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві України : Закон України від 17.10.1990 р. № 400-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/400-12>.
14. Саблук П.Т. Розвиток сільських територій в контексті забезпечення економічної стабільності держави / П.Т. Саблук // Економіка АПК. 2005. № 11. С. 4–11.
15. Теорія, політика та практика сільського розвитку / за ред. О.М. Бородіної та І.В. Прокопи. НАН України: Ін-т екон. та прогноз. К., 2010. 376 с.
16. Шиян В.Й. Аграрна політика: курс лекцій / В.Й. Шиян, І.О. Шарко. – Харк. нац. аграр. ун-т. Х., 2007. 204 с.
17. Юрчишин В.В. До проблем майбутнього вітчизняного села і селянства / В.В. Юрчишин // Вісник аграрної науки. 2007. № 3. С. 60–68.
18. Council regulation (EC) No 1698/2005 of 20 September 2005 on support for rural development by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) // Official Journal of the Europe Union. 2005. L. 277. P. 1–40.
19. European Commission. 2011. «Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on support for rural development by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD)», COM (2011) 627 final/2. Brussels. 143 p.
20. Tax Design for Inclusive Economic Growth [Електронний ресурс] / OECD. 2016. URL: http://www.oecd-ilibrary.org/taxation/tax-design-for-inclusive-economic-growth_5jlv74gk0g7-en.

ЭВОЛЮЦИЯ НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКОГО ВЗГЛЯДА НА РАЗВИТИЕ УКРАИНСКОГО СЕЛА

Аннотация. В статье раскрыты научно-теоретические аспекты, которые отображают развитие украинского села: от социально-экономического обеспечения к современному концепту инклюзивной экономики. Осуществлен анализ существующих и доказана целесообразность создания новых концептуальных основ развития сельских территорий. Обоснованно необходимость разработки инструментов действенного организационно-экономического механизма реализации стратегии сельского развития в контексте евроинтеграционной перспективы Украины.

Ключевые слова: сельские территории, эволюционный подход, социально-экономическое развитие, евроинтеграция, инклюзивная экономика.

EVOLUTION OF SCIENTIFIC-THEORETICAL VIEWS TO DEVELOPMENT OF UKRAINIAN VILAGE

Summary. The article reveals the scientific and theoretical aspects that reflect the development of the Ukrainian village: from socio-economic provision to the modern concept of an inclusive economy. An analysis of the existing and proved the feasibility of creating new conceptual foundations for the development of rural areas. The necessity of working out of instruments of effective organizational and economic mechanism of realization of the strategy of rural development in the context of the European integration perspective of Ukraine is substantiated.

Key words: rural territories, evolutionary approach, socio-economic development, euro integration, inclusive economy.